

шведитѣ нахлули (въ 1675 г.) въ Бранденбургия, но били разбити отъ курфюрста Фридриха-Вилхелма Великий при Фербеллинѣ. Слѣдъ туй Дания и Германия обявили война на Швеция. Но главнитѣ военни дѣйствия, слѣдъ смъртъта на Тюренна, произлизали пакъ въ Нидерландия, гдѣто французитѣ, като взели постепенно много крѣпости, приближили въ 1678 г. до самата граница на Холландия. Наморето Дюкенъ (Duquesne), испратенъ на помощъ на въстаналата Мессина, разбилъ, въ едно морско сражение близо до планината Етна, съюзната флота, прѣдводителствуванa отъ Руйтера, който самъ падналъ въ боя; слѣдъ това (въ 1677 г.) Дюкенъ съвсѣмъ истрѣбилъ съюзната флота. Най послѣ истощението и на двѣтъ воюющи страни принудило послѣднитѣ да почнатъ прѣговори за

миръ. Въпрѣки всичкитѣ усилия на оранския принцъ, Франция успѣла да склучи съ Холландия отдѣленъ миръ въ Нимвегенъ, къмъ който въ скоро време (1679 г.) пристѣпили и другитѣ държави. Нимвегенския миръ, прѣдписанъ на Европа отъ Франция, отново усилилъ послѣдната съ присъединението къмъ нея отъ Испания — Франшъ-Конте и 12 крѣпости на нидерландската граница, а на Рейнъ — Фрейбургъ въ замѣна на Филипсбургъ. Дания и Бранденбургия трѣбвало да възвѣрнатъ на Швеция завоюванитѣ отъ нея земи. А Холландия не загубила нищо, и Людовикъ XIV не постигналъ цѣлта на прѣдприетата противъ нея война.

Отъ всичкитѣ военни дѣйствия въ 2-та нидерландска война най голѣмо внимание заслужватъ послѣднитѣ 4 похода на Тюренна.

§ 36.

Послѣднитѣ четири похода на Тюренна. — Похода въ 1672 година въ Холландия и на долний Рейнъ.

Съгласно плана на дѣйствиата, прѣдложенъ отъ Тюренна, главната французска армия на пролѣтъ 1672 година прѣминала въ Висегъ (Vieseg) прѣзъ Маасъ и потѣглила къмъ долний Рейнъ. Крѣпоститѣ: Орсои (Orsoy), Везелъ, Реесъ, Еммерихъ и другитѣ пунктове по долний Рейнъ били лесно заети отъ французскитѣ войски. Укрѣпленията имъ се намирили въ не добро състояние, слабитѣ имъ гарнизони били принуждавани отъ жителитѣ, отъ страхъ на обсада, да се прѣдаватъ, а комендантитѣ имъ — по вѣчето подкупувани отъ французитѣ. Слѣдъ това Тюреннъ прѣдприелъ съ главната французска армия, прѣдъ очитѣ на неприятеля, едно смѣло прѣминуване прѣзъ Рейнъ при Толхуйсъ (Tolhuys) и, въсползванъ отъ нравственното впечатление, което това прѣминуване и въобще

първоначалнитѣ успѣхи на французската армия произвели на холландцитѣ, трѣгналъ право къмъ Арнхаймъ, близо до който, задъ рѣката Исселъ, билъ расположенъ оранския принцъ съ холландската армия. Тюреннъ ималъ намѣрение да прѣмине прѣзъ Исселъ близо до Арнхаймъ и да се опжти въ тилъ на оранския принцъ, въ случай, че той би продължавалъ да стои задъ Исселъ. Но оранския принцъ отстѣпилъ къмъ Утрехтъ, а Тюреннъ, като прѣминалъ прѣзъ Исселъ, взелъ Арнхаймъ и съвѣтвалъ Людовика XIV да отиде съ съвокупни сили право къмъ Амстердамъ, пжтя къмъ който билъ съвсѣмъ отворенъ. Но Людовикъ XIV и Лувау прѣдпочели да раздробятъ армията и да прѣдприематъ обсадата на крѣпоститѣ: Нимвегенъ, Дѣсбургъ, Граве, Кревкѣръ и др. А къмъ